

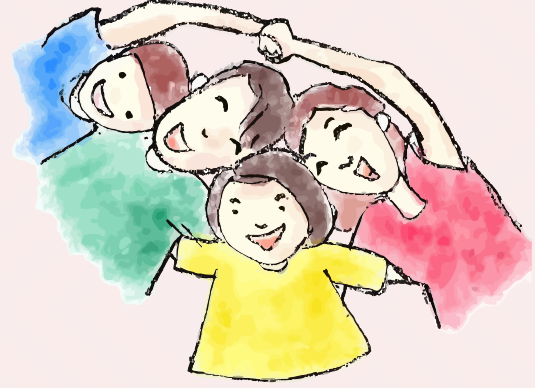

ÇOCUKLARDA CİNSEL KİMLİK GELİŞİMİ VE AİLENİN ROLÜ

KOÇ OKULU, ORTAOKUL REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA BÖLÜMÜ

"Büyüme, benim yıllarımı alan bir süreç oldu; bu süreci otuzbir yaşında tamamladım-ne kadar tamamlanabilirse; o yüzden de çok önemsiyorum. Çoğu genç de önemser. Ne de olsa esas işleri budur: Büyüme."

Ursula K. Le Guin

Ergenliğin başlangıcından sonlanışına kadar gerçekleşecek tüm fiziksel değişiklikler ve yaşanacak duygusal tepkiler evrenseldir. Ancak her bireyde bu sürecin ne zaman başlayacağı, ne zaman sona ereceği, hangi uyum problemleri ile karşılaşacağı ve bu problemlerle nasıl başa çıkacağı çok bireysel bir süreçtir.

Bireyin sosyal, duygusal, bedensel, psikoseksüel ve akademik olarak değişim yaşayacağı ergenlik döneminde hem ebeveynin çocuktan hem de çocuğun kendinden ve çevresinden beklentileri değişmektedir. Bu bültenimizin ön ergenlik ve ergenlik dönemlerinde çocukların cinsel kimlik gelişimi sürecini anlama konusunda, sizlere ışık tutmasını dileriz.

Cinsel Gelişim Üzerine Temel Kavramlar Nelerdir?

Cinsiyet :
Dişi ve erkek olmak gibi tanımlanan biyolojik bir özelliktir.

Toplumsal Cinsiyet:
Toplumun erkeğe ve kadına yüklediği, doğuştan geldiğine inanılan anlamlardır.

Cinsellik :
Bedensel, ruhsal ve toplumsal deneyimler bütünüdür.

Cinsel Kimlik:
Kişinin kendini belli bir cinsiyette hissetmesi ve ona göre davranmasıdır.

Cinsel Kimlik Kavramı Nasıl Kazanılır?

Ergenlik döneminin en önemli gelişimsel ödevlerinden biri kimlik kazanılması sürecidir. Kimlik, en temel haliyle kişinin kim olduğunun ve neye ihtiyacı olduğunun farkında olmaktır. Bireyin kimlik gelişiminde doğuştan gelen özelliklerin etkisi olduğu gibi kimlik kazanım sürecinde çevresel faktörlerin de etkili olduğu görülebilmektedir.

Ergen, çocukluktan itibaren ebeveyni rol model olarak alabilir, davranışlarını taklit edebilir, gördüğü davranışları içselleştirilir. İçinde büyüdüğü ailenin değerleri ile kendi değer sistemini oluşturur. Bunun yanında okul, arkadaşlık ilişkileri, toplum ve dünyada olan gelişmeler ergenin kimlik gelişiminde rol oynar.

Kimliğin bileşenlerinden biri cinsel kimliktir. Cinsel kimlik, biyolojik, fiziksel, psikolojik, zihinsel ve sosyal süreçlerin etkileşimi ile oluşan "cinsiyet", "cinsiyet rolleri", "cinsel yönelim" gibi pek çok kavramla ilişkili ve bu kavramların bir birleşimidir. Sağlıklı bir cinsel kimlik gelişim sürecinde ergenin her iki cinsiyetten uygun rol modeller ile yapacağı paylaşımlar büyük önem taşımaktadır.

Cinsel Kimlik ve Cinsel Yönelim Kavramları Arasındaki Fark Nedir? Cinsel Yönelim Sürecinde Dış Etkenler Karşısında Neler Yapmak gerekir?

Cinsel kimlik; biyolojik, fiziksel, psikolojik, zihinsel ve sosyal süreçlerin etkileşimi ile oluşan "cinsiyet", "cinsiyet rolleri", "cinsel yönelim" gibi kavramların bir birleşimidir. Cinsel yönelim ise; bir kişinin belli bir cinsiyetteki bireye karşı duygusal, romantik ve cinsel çekim ile yaklaşımıdır. Bu yaklaşım her zaman cinsel eylemi gerektirmez. Duygusal, düşünsel, romantik ve fantazi düzeyinde kalabilir.

Ergenlik döneminde cinsel yönelim kavramına merakın yoğunlaştığı görülebilmektedir. Ergenler, bu dönemde cinsellikle ilgili tam bilgi sahibi olmadıkları için cinsel yönelimlerini test etme eğilimlerini gösterebilirler. Yaş ilerledikçe cinsel yönelimin belirginleştiği bilinmektedir. Bu süreçte ebeveynlerin tutumu, desteği ve çocuğun ebeveyniyle rahat iletişim kurabilmesi oldukça önemlidir.

Cinsel Eğitim Nedir? Cinsel Eğitim Vermenin Bir Zamanı Var mıdır?

Cinsel eğitim; fiziksel, duygusal ve cinsel gelişimi anlamak ve çocuğun bunu anlamlandırma sürecinde ona destek olmak demektir. Cinsel eğitim doğumdan başlayarak ergenlik dönemini de kapsar. Çocuklara cinsel eğitim vermenin gelecekte sağlıklı ve mutlu bireyler yetiştirmek açısından önemi oldukça büyüktür. Doğru yönetilen bir cinsel eğitim süreciyle, çocuğun olumlu bir benlik algısı geliştirmesi, kendini sevmesi, kendisine ve diğerlerine saygı göstermesi sağlanabilir. Cinsel eğitim çocuğun bedenini tanıması, özel alanları ve sınırları bilmesi, bedeninde olan değişimleri fark etmesi, toplumsal cinsiyet gibi konuları kapsar.

Cinsel eğitime başlamak için belirli bir yaş bulunmamasına rağmen anne babalar, ilk sorularla çocukları 3-4 yaşlarındayken karşılaşırlar. Genel prensip olarak açıklamalar sade bir dille, dürüst bir şekilde ve bilimsel kaynaklardan yararlanılarak yapıldığı takdirde gelecekte karşılaşılabilecek olası zorluklar yaşanmayacaktır. Ancak aylar boyunca bu tür bir sorunun sorulduğu an beklenecek hazırlanmış olan cevap, bir solukta çocuğa anlatılmamalıdır. Çünkü ihtiyacı olandan fazla bilgi verilmesi, çocuğun kafasını karıştıracaktır.

Cinsel Eğitimi Kim Vermelidir?

Günümüzde hâlâ tabu sayılan, ancak fırsat bulunan her ortamda konuşulan cinselliğin çocuk gelişimindeki önemi göz ardı edilemez. Cinsellik birçok yetişkinin yok saymayı tercih ettiği, üzerinde konuşmaktan kaçındığı bir konudur. Bunun en önemli nedenlerinden biri, cinsel eğitimin anlamının doğru olarak bilinmemesidir.

Kimi anne ve babalar, cinsel konulardan hiç söz etmez. Bu yaklaşım, çocuğa bu konudaki merakını bastırması gerektiği izlenimi verir. Cinsellik “tabu” haline gelir, cinselliği düşünmek bile yasaklanır. Çocuk böylece susar, soru sormaktan vazgeçer ve görünüşte bu konulara ilgi göstermez. Ancak içinde cevaplanmamış birçok soru durur.

Kimi anne ve babalar ise çocuktan hiçbir şey gizlemeyerek cinsel eğitimin en doğrusunu verdiklerine inanırlar. Çocuğun yanında mahremiyete dikkat etmeyebilir, birlikte yıkanabilirler.

Çok seçici davranmadan, çocukların rahatlıkla ulaşabileceği şekilde kaynaklar sunarlar (dergi, kitap, televizyon kanalı, internet gibi). Bu davranışlar çocuğun merakını gereksiz yere kamçılar. Kavramaya hazır olmadığı gözlemlerle akli karışır. Ayrıca ailenin bu tutumu, toplumun cinsel davranışlardan beklediği gizlilik ve özellik anlayışı ile çelişir.

Cinsel eğitim sürecinde, çocuk bilgiyi almak için hangi ebeveynine başvurduysa o kişiden yanıt almalı, geçiştirilmemelidir. Çocukta merak duygusu uyandı diye gereğinden fazla bilgi verilmekten kaçınılmalı, kararında ve yaşının kaldıracağı kadar bilgi verilmelidir. Ancak bunlardan da önce, çocuğun sorduğu sorulardan aslında neyi ne kadar bildiğini tespit ederek sonrasındaki aşamalara ona göre geçilmesi gerekir. Çocuğun ebeveyne başvurmadığı ve soru sormadığı zamanlarda ise gelişim dönemine uygun olarak anlatılması gereken bazı temel konular vardır. Bunlar; iyi dokunuş / kötü dokunuş, mahremiyet, beden sınırları, hayır demek gibi konulardır

Çocukların Cinsellikle İlgili Sorularına Nasıl Yaklaşmak Gerekir?

Çocuğun merak ve şaşırma duygusu, öğrenmede kullandığı iki anahtar duygudur. Soru soran çocuk, karşılaştığı sorunlara daha kolay çözüm getirir. Soru soran çocuğu azarlamadan, terslemeden, içindeki merak duygusunu yok etmeden, ihtiyacından fazla bilgi vermeden sorularına yanıt vermek, o an sorusuna cevap bulunamıyorsa “Bu konuyu araştırıp cevaplayayım.” demek ve araştırıp, düşünüp cevap vermek yerinde bir davranış olacaktır. Ailenin çocuğa soru sorma imkanını tanıması, çocuğun yanlış bilgi kaynaklarına yönelmesini önleyecektir. Uygun olmayan web siteleri, arkadaşları arasında kulaktan dolma bilgiler veya yaşına uygun olmayan detaylı içerikler çocuklar için olumsuz etkiler yaratabilir. Çocuk eğer cinsellikle ilgili soru sormuyorsa; bu bilgi ihtiyacını nerede giderdiği, cinsellikle ilgili ne kadar bilgisi olduğu, cinsel eğitime hazır olup olmadığı sorularını da ele almak gerekir.

Ergenlik Dönemi Cinsel Gelişiminde Nasıl Bir Yaklaşım Sergilemek Gerekir?

Ergenlik dönemi öncesinde ve ergenlik döneminde çocuğunuzu cinsel gelişim ve cinsellikle ilgili bilgilendirmeniz önemlidir. Bu konuda çocuğunuzla konuşurken kelimelerinizi özenle seçmeniz, uygun bir zamanda ele almanız önerilmektedir. Çocuklar ve ergenler cinsellikle ilgili sağlıklı ve yerinde kararlar verebilmek için ebeveynlerinin desteğine ihtiyaç duyarlar. Siz onu bu konuda bilgilendirmediğiniz takdirde kendisi farklı yollardan bu konuyla ilgili bilgi edinmeye çalışacaktır. Örneğin, arkadaşlarıyla bu konuyla ilgili konuşacak ve belki de doğru olmayan birçok bilgi edinecektir.

Çocuğunuzla cinsel gelişim konusunda sadece bir kere konuşmak yeterli olmayacaktır. Bunu bir süreç olarak düşünüp farklı gelişim dönemlerindeki ihtiyaçlarını ve çocuğunuzun kendi merakını göz önünde bulundurarak onu bilgilendirmelisiniz. Çocuğunuzun anlayabileceğinden fazla ya da az bilgi vermemelisiniz. Özellikle de ergenliğe gelmeden önce onu ergenlikte hangi değişimlerin beklediği konusunda çocuğunuzu bilgilendirmelisiniz. Yoksa değişimler başladığında değişimleri travmatik bir şekilde, bilgi sahibi olmadan deneyimleyecektir. Bu durum, zaten fiziksel, duygusal ve sosyal değişimleri deneyimlemekte olan bir ergen için çok daha korkutucu bir hal yaratmaktadır.

Okuma Önerileri

Çocuğunuzun, ön ergenlik ve ergenlik sürecinde sorabileceği çeşitli sorulara verebileceğiniz yanıtlar konusunda aşağıdaki kitaplardan herhangi biri çocuğunuza ne kadar bilgiyi nasıl vereceğiniz konusunda yardımcı olacaktır.

